دەنگدان و پەرلەمان..
هێڵێکی سووری بیروباوەڕە
دەنگدان و پەرلەمان..
د. إحسان برهان الدين
د. إحسان برهان الدين

دەنگدان و پەرلەمان

هێڵێکی سووری بیروباوەڕە

نووسینی

د. إحسان برهان الدين

دەنگدان و پەرلەمان..هێڵێکی سووری بیروباوەڕە

یەکێك لەو مەسەلانەی لەم سەردەمەدا سەری هەڵداوەو بیدعەیەکە پەیوەندی بە کرۆك و جەوهەری تەوحید و عەقیدەوە هەیە، مەسەلەی دەنگدان و هەڵبژاردن و پەرلەمانە، جا لەبەر ئەوەی پێشتر زنجیرە باسێکی درێژم لەسەر ئەم بابەتە نووسیوە وهەندێ بە شیکراوەیی باسەکانم خستووەتەروو، بۆیە لیرەدا بە کورتی و بەبێ شیکردنەوە ورۆچوون لە هێنانەوەی بەڵگەکاندا ئاماژە بۆ ئەو پرسە دەکەم و پێناسەو حوکم و تێکگیرانی ئەو مەسەلە لەگەڵ بیروباوەڕی ئیسلامدا لە چەند خاڵێکدا دەخەمەڕوو:

1- پەرلەمانەکان جێگای تەشریع دانان و هەڵوەشاندنەوەی شەریعەتی ئیسلام و ئەنجامدانی شیرك و حوکم کردنن بە غەیری قورئان و سوننەت، بۆیە موسوڵمان دەبێت بە هەموو شێوەیەك لە شێوەکانی بەشداریکردن لەو پرۆسەیەدا

خۆی بەدوور بگرێت، چونکە ئەگەر بەشداری بکات دین و ئیمان و عەقیدە و بیروباوەڕی هەمووی خستووەتە ژێر پرسیار و مەترسییەوە.

2 - بنەمای هەرە بەهێزو تۆکمەی پەرلەمان و دیموکراسی کە بنەمایەکی پیرۆزە و قابیلی هیچ چەندوچون و مشتومڕێك نییە ئەوەیە سەرچاوەی حوکم و دەسەڵات بریتییە لە گەل (الشعب) لە ڕێگەی نوێنەرانی گەلەوە وەردەگیرێت وحوکم حوکمی گەلە نەك حوکمی شەریعەت و تەنانەت دەست پێکردنیش لەجیاتی ناوی اللّٰه بسم اللّٰه بەناوی گەل و خەڵکەوە دەست پێدەکرێت، لە جیاتی بسم اللّٰه دەوترێت باسم الشعب! بەوەش کۆڵەکەی هەر مەزنی تەوحید کە حوکم کردنە بە شەریعەت هەڵدەوەشێتەوە و وەلادەخرێت، هەرکێیش لەو پرۆسەدا بەشدار بێت لە لابردن و ڕەفزکردنی حوکمی قورئان بەبێ ئەوەی بەخۆی بزانێت بەشدارە و هەر پاساوێك بهێنیتەوە خۆی دەخەڵەتێنێت وهیچی تر !

3 - دەیان ئایەت لە قورئانی پیرۆزدا (بێگومان سوننەتیش بەهەمان شێوە) جەخت لەسەر بەستنەوەی ئیمانی موسوڵمان بە حوکم کردن بە قورئان و سوننەت دەبەستنەوە، بەڵام لەوێ بەلای زۆرەوە ئایەت و فەرموودە ئەگەر پێی ڕەوا ببینرێت بخرێتە دەنگدانەوە هاوتا لەگەڵ قسە و حوکمی مرۆڤەکانی تردا بە شێوەیەکی یەکسان و بێ جیاوازی، زۆریش دەگمەنە هیچ بابەتێکی شەرعی قورئان و سوننەت دەنگی پێویست بهێنێت، خۆ فیل هێلکە بکات و دەنگیش بهێنێت سەد ڕێگەی تر هەیە پوچەڵکردنەوەی دەرەنجامەکە و بۆ کارنەکردن بەو دەنگ بەدەست هێنانە و دواجار پشتگوێ دەخرێت. اللّٰه فەرموویەتی:

-(إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ) یوسف 40.

-(أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ) المائدة:50.

-(وَلا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا) الكهف:26.

-(وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَـٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) (وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَـٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) (وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَـٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) المائدة:44-47.

-(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) النساء:65.

-(أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُم مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ اللَّهُ ۚ) الشورى:21.

4 - ئەو کەسەی دەچێتە پەرلەمان دەبێت پێش هەموو شتێك سوێند بخوات و دەست بخاتە سەر قورئان کە پێچەوانەی قورئان وشەریعەتی ئیسلام کار بکات و رێز لە دیموکراسی و هەموو ئەو یاسا و ڕێسا پێچەوانانە لەگەڵ ئیسلامدا بگرێت و بەرگریان لێ بکات و گەل بکاتە سەرچاوەی حوکم و واتایەکی مقدس و پیرۆز کە دەبێت گوێڕایەڵی بکات لە هەموو بڕیار و حەزو ئاراستەیەکیدا.

5 - لە پەرلەمان کار بە ڕاو بۆچوون و پەسەند کردنی زۆرینە دەکرێت، ئیتر با ئەو زۆرینەی سەد لەسەد پێچەوانەی شەریعەتیش بێت، ئەوە هیچ بایەخێکی نییە، قسەی اللّٰه و پیغەمبەرەکەی صلی اللّٰه علیه و سلم هەر زۆر بەئاسانی ڕەتدەکرێتەوە و پیچەاونەکەی پەیڕەو دەکرێت. زۆرینەش لە قورئاندا زەمکراوە و لە دەیان ئایەتدا دەردەکەویت زۆرینە خەڵکی گومرا و نەزان و شوێنکەوتووی هەواو ئارەزووی خۆیانن.

6 - هەرکێ بڵێت من بۆ بەرژەوەندی ئیسلام و موسوڵمانان دەڕۆمە پەرلەمان ئەوە قسەو بانگەشەیەکە زۆر لە ڕاستییەوە دوورە چونکە ئەو قسەیە ڕاستەوخۆ لەگەڵ بنەماکانی تەوحید و ئیماندا تێکدەگیرێت و وەکو ئەوەیە بڵێت من لەڕێگەی شیرکەوە بانگەواز بۆ تەوحید دەکەم، لە کاتێکدا دەبوو بە ئەوپەڕی دڵنیایی بیوتبا من لەو شیرکە بەریم: (وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ) يوسف:108.

7 - قورەیش عوتبەی کوڕی ڕەبیعەیان بە نوێنەرایەتی خۆیان ناردە لای پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم و ئەویش پێی وت: ئەگەر لەم بانگەوازەتدا مەبەستت وەرگرتنی دەسەڵات و سەرۆکایەتییە، دەتکەین بەسەرۆکی خۆمان بە زمانی ئەم سەردەمەی خۆمان دەتکەین بەسەرۆك وەزیران یان سەرۆکی حکومەت، هەروەها پێی وت ئەگەر حەزت بەسەرگەورەیی و دەم سپێتییە دەتکەین بەدەم سپی و سەرگەورەی خۆمان بە دەربڕینی ئەم سەردەمەی خۆمان دەتکەین بە سەرۆکی پەرلەمان. ئەگەریش بە دوای پاشایەتیدا دەگەڕێیت دەتکەین بەپاشای خۆمان واتە دەتکەین بە سەرۆك کۆماری خۆمان، بەڵام پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم هەموو ئەو بژاردانەی ڕەت کردەوەو لە وەڵامدا سەرەتای سورەتی (فصلت) ی بۆ خوێندنەوە، (حمٓ (1) تَنزِيلٞ مِّنَ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ (2) كِتَٰبٞ فُصِّلَتۡ ءَايَٰتُهُۥ قُرۡءَانًا عَرَبِيّٗا لِّقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ (3) بَشِيرٗا وَنَذِيرٗا فَأَعۡرَضَ أَكۡثَرُهُمۡ فَهُمۡ لَا يَسۡمَعُونَ (4) وَقَالُواْ قُلُوبُنَا فِيٓ أَكِنَّةٖ مِّمَّا تَدۡعُونَآ إِلَيۡهِ وَفِيٓ ءَاذَانِنَا وَقۡرٞ وَمِنۢ بَيۡنِنَا وَبَيۡنِكَ

حِجَابٌ فَٱعۡمَلۡ إِنَّنَا عَـٰمِلُونَ (5) قُلۡ إِنَّمَآ أَنَا۠ بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ يُوحَىٰٓ إِلَيَّ أَنَّمَآ إِلَـٰهُكُمۡ إِلَـٰهٞ وَٰحِدٞ فَٱسۡتَقِيمُوٓاْ إِلَيۡهِ وَٱسۡتَغۡفِرُوهُۗ وَوَيۡلٞ لِّلۡمُشۡرِكِينَ (6) واتە من بەردەوام دەبم لە ڕاگەیاندنی تەوحید و ڕەتکردنەوەی حوکمی هەموو تاغوتەکان و خۆی لە هەموو سیستمە شیرکییەکان بەری کرد .ڕێك بە پیچەاونەی ئەوانەی ئەم سەردەمە کە ئەگەر شتێکی لەو جۆرە و زۆر کەمتریش لەو پێشنیارانە یەکسەر پێی ڕازی دەبن و بنەماکانی دینەکەشیانی بۆ دەشێوێنن و هەرزانفرۆش دەکەن.

8 - کۆچکردنی موسوڵمانان بۆ حەبەشە هیچ هۆکارێکی نەبوو جگە لە هەڵاتنی ئەوان بەدینەکەیان و پاراستنی تەوحید و ئیمانەکەیان نەبێت، خۆ ئەگەر کەمترین بوار بۆ تنازل و دابەزین لە عەقیدەدا هەبوایە پێغەمبەر صلی اللّٰه علیە و سلم هاوەڵە بەڕێزەکانی خۆی دووچاری ئەو نارەحەتییە نەدەکرد و لەگەڵ قورەیشدا جۆرێك لە سازش و نەرمی نیشان دەدا، یان بە مەنتیقی ئیسلامییەکانی ئەم سەردەمە بیت بەشداری لە دار الندوة دەکرد و چەند

نوێنەرێکی بۆ ئەو شوێنە دەنارد بۆ ئەوەی کوفر و شیرکی قورەیش ڕەتبکەنەوەو دەست لە دژی بەرز بکەنەوە، بەڵام ئەوان جیاواز لە ئێمە کە سورەتی النساء و الأنعام و الأحزاب و الممتحنة و الكافرون و الإخلاص و هەموو قورئانی پیرۆزیان دەخوێندەوە هەرچی واتا و ماف و حوکمەکانی هەیە لە خۆیاندا بەرجەستەیان دەکرد و خوێندنەوەیەکی بێ گیانی ساردوسڕ نەبوو.

لە ئیسلامدا بانگەواز وخزمەتکردنی ئیسلام تەنها بەرێگەی شەرعی و دوور لە شیرك و بیدعە ئەنجام دەدرێت، پێغەمبەر صلی اللہ علیه و سلم لە فەرموودەیەکی صحیح دا فەرموویەتی: (إن الله طيب لا يقبل إلا طيبا) صحيح مسلم.(1015):

9 - بەشداریکردن لەو شوێنانەدا بەناو ئیسلامەوە سەرلێ تێکدانی موسوڵمانانە و شێواندنە بۆ چەمکەکانی عەقیدە و

شەرعیەتدانە بە جێگایەك كە حوكمی اللە تێیدا هیچ ڕێزێكی لێ ناگیرێت و نە كاریشی پێ ناكرێت.

10 - اللە تعالى فەرموویەتی: (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْراً أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالاً مُّبِيناً) الأحزاب: ٣٦. واتە ئەگەر اللە عزوجل حوكم و بڕیارێكی دا ئیتر هیچ ئیماندارێكی پیاو یان ژن هەڵبژاردنێكی جگە لە گوێڕایەڵی ڕەها لەبەردەمدا نامێنیت...بەڵام ئەوەی اللە عزوجل لە قورئاندا فەرموویەتی و پێغەمبەرەكەی صلى اللە علیە و سلم لە سوننەتدا فەرموویەتی لەو شوێنانەدا هیچ بایەخ و ڕێزیك نییە و دەدرێت بە دیواردا و دەخرێتە دەنگدانەوە.

11- اللە عزوجل فەرموویەتی: (وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِناً عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَاءهُمْ عَمَّا جَاءكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ

جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجاً وَلَوْ شَاء اللّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُم فَاسْتَبِقُوا الخَيْرَاتِ إِلَى الله مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ * وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَاءهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَن بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللّهُ إِلَيْكَ فَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ اللّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيراً مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ * أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللّهِ حُكْماً لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ) المائدة: ٥٠ . واتە خەڵكی یان ئەوەیە ملكەچی حوكم و فەرمانەكانی الله ببن یان شوێنكەوتووی هەواو ئارەزووی جاهیلی خۆیان ببن، بێگومان موسوڵمانیش بەهیچ شێوەیەك شوێنكەوتەی غەیری حوكمی شەرع نابێت و بەبەهانەی لاوازتر لە ماڵی جاڵجاڵۆكە خۆی فریو نادات وماڵی خۆی بۆ.

12 - الله عزوجل توندترین حوكم و سزای ئاراستەی ئەوانە كردووە كە حوكم بەشەرعەكەی ناكەن و شوێنی هەواو ئارەزوو بەرنامەی مرۆڤەكان دەكەون و فەرموویەتی: (أَلَمْ تَرَ

إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلاَلاً بَعِيداً * وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُوداً) النساء: ٦١. تحاكم كردن بۆ غەیری شەریعەت لەلای اللە کارێکە زۆر ڕقی لێیەتی و ئەنجامدەرانی لە ڕەحمەتی خۆی دەردەکات.

13 - اللە عزوجل ڕەتکردنەوەی طاغوت ی لەسەر ئیمان هێنان بە خۆی پێشخستووە، چونکە ئیمان دانامەزرێت ئەگەر خاوەنەکەی حوکمی غەیری اللە بە تەواوی ڕەتنەکاتەوە و بەڕەهایی خۆی ڕادەستی شەریعەت و دینەکەی نەکات و فەرموویەتی: (فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىَ لاَ انفِصَامَ لَهَا وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ). البقرة: ٢٥٦.

14 - عەلمانیەت و دیموکراسی و ناوو ناونیشانەکانی تر هەمووی جەوهەر و بنەمای پەرلەمان و دەنگدان و هەڵبژاردنە، هەموو ئەوانەش ڕاستەوخۆ و بە ئەوپەڕی ڕاشکاوی شەریعەت و بەرنامەی الله تعالى ڕەتدەکەنەوەو بەبەشێك لە کۆنە پەرستی و پاشماوە خراپەکانی سەدە تاریکەکان دایدەنێن.

15 - موسوڵمان وابەستەیە و ناچارە و هیچ بژاردەیەکی لەبەردەستدا نییە جگە لە حوکم کردن بە شەریعەت وگەڕانەوە تەنها بۆ کیتاب و سوننەت، هەر جۆرە ئاوڕدانەوەیەك لە بەرنامە و یاسا دەستکردەکاندا، دەبێتە ڕەتکردنەوە بۆ حوکمی شەریعەت وەکو الله فەرموویەتی: (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْراً أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالاً مُّبِيناً) الأحزاب: ٣٦ .

لە پەرلەماندا بوارێك نییە بۆ ڕێزگرتن چجای حوکم کردن بە شەریعەتی ئیسلام، لەباشترین حاڵەتدا ئایەتەکانی قورئان دەخرێتە دەنگدانەوە ودەنگی لەسەر دەدرێت، دەنگی هینا هینای نەشیهێنا وەکو قسەی هەر مرۆڤێکی ئاسایي ڕەت دەکرێتەوە و حیسابی بۆ ناکرێت، ئیتر دەبێت کەسێك خۆی بە موسوڵمان بزانێت چۆن لە وەها جێگەیەکدا خۆی ببینێتەوە وبڵێت خزمەتی ئیسلامیش دەکەم. ئایا درووستە کەسێك بە مەبەستی نوێژکردن بە میز دەستنوێژ بگرێت؟! خزمەت کردنی ئیسلام لەڕێگەی پەرلەمانەوە وەکو ئەو نموونەیە !

لەم مەسەلەیەشدا هەرکێ سەرپێچی بکات گومرا دەبێت: (وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلالا مُبِينًا 9 الأحزاب:36. بەڵکو موسوڵمان دەبێت گەلێك لەوە بترسێت و وریا بێت نەوەك بەو هۆیەوە لەڕێگەی ئیسلام دەربچێت: (فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) النور:63.

16 - دەبێت موسوڵمان یەقینی هەبێت هەموو حوكمێك غەیری حوكمی شەریعەتی ئیسلام پێی دەوترێت حوكمی جاهیلییەت، واتە حوكمەكان یان حوكمی ئیسلامن یان جاهیلییەت، خەڵكیش ئازادن كامیان هەڵدەبژێرن: (أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللّهِ حُكْماً لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ) المائدة: ٥٠ . الله عزوجل بەو شەریعەتە موسوڵمانانی لە كەوتنە نێو داوی شیرك و كوفر پاراستووە و فەرموویەتی: (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعاً وَلاَ تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَاء فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِ إِخْوَاناً وَكُنتُمْ عَلَىَ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) [آل عمران: ١٠٣.

17 - الله عزوجل لە دەیان ئایەت بە ڕوونی و بەڕاشكاوی ئەوانەی كە بۆ غەیری بەرنامەكەی دەگەڕێنەوە بە كوفر و زوڵم و فیسق وەسف كردووە و كارەكەشیانی بە كاری ئەهلی جاهیلییەت داناوە وەكو لە ئایەتەكانی سوڕەتی المائدة و ئایەتەكانی تری سەرەوەدا ئاماژەی پێكرا.

18 - شوێنکەوتنی غەیری حوکمی اللہ و ڕێزگرتن لەبەرنامە و یاسا و ڕێسای پێچەوانەی حوکمی کیتاب و سوننەت ناوێکی تری نییە جگە لە شوێنکەوتنی هەواو حەزو ئارەزووی خاوەنەکەی وەکو فەرموویەتی: (وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِناً عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللّهُ وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَاءهُمْ عَمَّا جَاءكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجاً وَلَوْ شَاء اللّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُم فَاسْتَبِقُوا الخَيْرَاتِ إِلَى الله مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) المائدة: ٤٤.

19 - لە بیانوو بەڵگە سەیرو سەمەرەکانی دیموکراسی خوازەکان ئەوەیە سەرگەورەمان یوسف عليه السلام دەکەنە بەڵگە بۆ بەشداریکردنیان لە پەرلەمانە شیرکییەکانی ئەم ڕۆژگارە و وەکو ئەوەی نەزانن کە پێغەمبەران عليهم السلام پێشەنگ و پێشەوای مرۆڤایەتین و هەموویان بۆ چەسپاندن بنەماکانی تەوحید ڕەوانە کراون نەك بۆ ڕوخاندنی، اللہ

فەرموویەتی) :وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ

هَدَى اللّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلالَةُ فَسِيرُوا فِي الأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) النحل: ٣٦.

يوسف عليه السلام لە زيندانەكەيدا هەموو هەلێكی دەقۆستەوە بۆ بانگەوازكردن بۆ تەوحيد و بۆ ئەوەی حوكم تەنها و تەنها بۆ الله يە عزوجل و دەيفەرموو: (يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ * مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِ إِلاَّ أَسْمَاء سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَآؤُكُم مَّا أَنزَلَ اللّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلّهِ أَمَرَ أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ) يوسف: ٤٠.

يوسف عليه السلام لەو دەسەڵاتەی ميسردا ئەندامێكی لاواز و بێ سەڵاحيات نەبوو تەنها دەست بەرزكردنەوەيەكی پێ بكرێت و تەواو! بەڵكو هەموو جۆرە دەسەڵاتێكی بەدەستەوە بوو و حوكمی الله و شەريعەتەكەی لە ميسردا لەسەر بنەمای

تەوحید نەك شیرك دەچەسپاند: (قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ) یوسف:54. (وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ) یوسف: 56.

20 - یەكێكی تر لە بیانووە لاوازەكانیان ئەوەیە دەڵێن ئێمە لەوێ هەڵە و خراپە و مەفسەدە چاك دەكەین، لە كاتێدا لە چەندین وڵاتدا بێ شەرمی ئەو جۆرە كەسانە دەگاتە ئەو ڕادەی دەڵێن ئێمە مەبست و ئامانجمان ئەوە نییە شەریعەت جێبەجێ بكرێت و داوای ئەوە ناكەین، بەڵكو بەردەوام باسی برایەتی و ئاشتی كۆمەڵایەتی و ئازادی بیروڕاو و سەرقاڵی داهێنان لە هونەری دابەزین و تنازل و شیواندنی دینەكەیاندا!

ئەم بیانووەش سەرباری ئەوەی هیچ بەڵگەیەكی واقیعی لەسەر نییە و ئەوان جگە لە هەندێ بەرژەوەندی مادی نەبێت بۆ خۆیان وخێزان و حیزبەكانیان، كە ئەویش لەبری

تێکدانی چەمکەکانی دینەکەیاندا پێیان دەدرێت، هیچ سوودێك نییە لە بەشداری کردنیان.

ئینجا چ مەفسەدەو خراپەیەك هەیە گەورەتر لە خراپەی شیرك ولابردنی حوکمی شەریعەت، چەند کەسانێکی لاواز و تا بیناقاقا خەریکی بەرژەوەندی کەسێتی خۆیان و تاقم و دەستەکانیانن دەبێت چ خێرێکیان بۆ ئیسلام هەبێت، (فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ)یونس:32.

21 - لە درێژایی ئەزموونی هەموو ئەوانەی کە بەشداری پەرلەمانیان کردووە، هەرگیز ڕۆژێك لە ڕۆژان لەو ڕێگەوە نەگەیشتوون بە دەرەنجامێکی باش یان حوکمیان وەرگرتبێت و شەریعەتی ئیسلامیان جێبەجێ کردبێت، بەڵکو هەموو ئەوانەی کە سەردەکەون بۆ ئەو شوێنە کەسانی دینفرۆش و سەرلێشێواو و خاوەن فەزیحەی جۆراوجۆرن.

ئەمڕۆ لەسەر زەویدا حیزبێکی ئیسلامی نییە گەورەتر و کاریگەرتر لە ئیخوان، حەفتا ساڵ هەوڵیاندا بگەن

بەدەسەڵات و گوایە شەریعەت جێبەجێ بکەن، کاتێکیش لەو ساڵەی کە پێی گەیشتن نەیانتوانی تەنانەت مۆڵەتی ئافرەتە لەشفرۆشەکانیش نوێ نەکەنەوە، نەیانتوانی تەنانەت عارەق لە لیستی خوارنەوە داواکراوەکانی هێڵە ئاسمانیەکان لابدەن، لابردنیشیان و قەتڵ و عام کردنیان بە لاوازترین بەهانە بۆ نەیارەکانیان لە ئاوخواردن ئاسانتر بوو، نەك نەیانتوانی هیچ بەرگرییەك لە خۆیان بکەن، بەڵکو بەشانازییەوە خۆیان خستەبەر دەستی چەقۆکێشەکانی سیسی و ئەوەی کوژرا کوژرا و ئەوەشی نەکوژرا زیندانەکانیان لێ پڕ کردن، ئەو زەلیلیەشیان دا بەپاڵ ئیسلام گوایە ئیسلام داوای لێیان کردووە ئاوها بێ هەڵوێست بن و تەنانەت نەیانتوانی بەرگری لە کچ و ژنەکانیشیان بکەن وبەناحەق کارەساتێکیان بەسەردا هێنان لە مێژوودا ستەمی وا لە کەس نەکراوە، ئەوەش لە درێژایی مێژووی ئیسلامییەکاندا بە گەورەترین بەروبوومی هەڵبژاردن دیتە ئەژمار کە ئەوە

دەرەنجامەکەی بوو. جەزائیر و تونس و شوێنەکانی تریش حاڵیان لە میسر باشتر نەبوو.

یان ئەوانەی دەیانەوێت لە ڕێگەی پەرلەمانەوە بە حوکم بگەن، دەبێت وەکو تورکیا بن و دونیایەك گۆڕانکاری لە دینەکەیاندا بکەن تاکو لەلای ڕۆئاوا و ڕۆژهەڵات پەسەند بێت ، ئەوەشی کە دەبینرێت لە پێناو ڕازیکردنی خەڵکی لە خۆیان کارێکیان بەسەر ئەو ئیسلامەدا هێناوە هەر نازانی ئەوە دینی ئیسلامە کە ئەوان ممارەسەی دەکەن و بەو حاڵەشەوە هێشتا ڕۆژئاوا لێییان ڕازی نین و بەتوندڕەویان دەزانن.

22 - لە ڕاستیدا عەلمانیەت و دیموکراسی ئایینێکی نوێی هاوچەرخە و بۆ خەڵکانێکی زۆر بەدیلی ئیسلامیشە، گەل تێیدا ڕۆڵی پەروەردگار دەبینێت و دەسەڵاتەکانی وەردەگرێت، (أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُم مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ اللَّهُ ۚ) الشورى:21 .لە سیستمی دیموکراسیدا بەندەکان خۆیان

حوکمی خۆیان دەکەن و دەسەڵاتی ڕەهای الله ڕەت دەکەنەوە، لە جیاتی قورئانیش دەستوور هەیە و ئەگەر پەرستگایەکیشی هەبێت ئەوە پەرلەمانە، ئەوەش واقعێکە ئەمڕۆ لە سەرتاسەری جیهاندا چەسپاوەو کاری پێ دەکرێت وکەسیش ناتوانێت ئەو واقیعە ڕەفز بکات هەر بۆیە دواجار ئیسلامییەکان لەسەر ئەو پەندەی دڵێت ئەو دەستەی ناتوانیت بیبڕیت ماچی بکە ئەوانیش بوونە بەشێك لەو سیستمە و بەشداری کردنیان کرد بە بەشێك لە دین و دینداری !

23 - الله لە قورئاندا فەرموویەتی: (إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ) یوسف:40. بەڵام لە پەرلەمانەکانی سەر زەویدا ئەمڕۆ لە جیاتی ئەوە بە زمانی حاڵ دوترێت (إن الحكم إلا للشعب)، واتە حوکم تەنها بۆ شەعب وگەلە. هیچ کەسێکیش کە دەچێتە ئەو جێگا بۆی نییە ڕەخنە لەو بنەمایە بگرێت، بەڵکو دەبێت سوێند لەسەر پاراستن و ڕێز لێگرتن وکارکردن بەو

بنەمایە بخوا بەدەر لەوەی لە گەڵ بیروباوەری ئیسلامدا بەجارێك تێكدەگیرێت.

24 - هەرچی زانایەكیش فەتوای بۆ بەشداری كردن لە دەنگدان و پەرلەماندا دابێت هەڵەیە و نەیپێكاوە و خراپ لە واقیعی ئەو مەسەلە تێگەیەندراوە، بۆ نموونە شێخ ابن باز، هەموو بەڵگەكان لەسەر ئەوەن ئەو ئەسڵەن لە حەقیقەت و شێوەی پەرلەمان و دەنگدان هەر تێنەگەیشتووە بۆیە فەتواكەی وەكو ئەوەیە باسی شتێكی تر بكات، ئەو هەر ئاگادار نەكراوەتەوە كە ئەو جۆرە سویندخواردنەی تێدایە ولە دستور و سوێندخواردن لەسەر جێبەجێكردنی وئەوشتانە وادیارە بێ ئاگابووە، وەكو شێخ على الخضير ئاماژەی پێ دەكات، نە زانیشێتی كە هەڵبژاردن بەشێكە لە دیموكراسی، چونكە ئەو لە شتی زۆر لەوانە بچووكتر توند بووە و فەتوای زۆر حەدی و توندی هەبووە، ئەو پەرلەمانەی كە ابن باز و ابن عثيمين فەتوای بەشداری كردنیان تێدا دەركردووە، هیچ كات نەیازانیوە ئەو سوێندەی تێدا

دەخورێت کە ڕێز لە دەستور بگیرێت و پارێزگاری لە یاسا و ڕێساگەلێك بکرێت کە پرە لە پێچەوانەی شەریعەتی ئیسلام و عەقیدەکەی، ئەوان ئەسڵەن درووست کردنی حیزبی ئیسلامییان پێ حەڕامە و فەتوایان دەربارەی عەلمانیەت و دیموکراسی و حوکم نەکردن بە قورئان و...هتد هەر زۆر توندە چۆن ئەچن پەلمان بەو هەموو لادان و کارەساتانەوە بشەرعێنن؟! فەتواکانی تریان شایەتە لەسەر ئەوەی ناوەڕۆکی دەستور بەلایانەوە خراپترین وەسفەکانی شیرکی بەسەردا جێبەجی دەبێت ئیتر چۆن ڕێگە ئەدەن بەشداری شیرك بکرێت، بە کورتی پێکهاتەی پەرلەمان لە دیموکراسی و لە دەستور و دەسەڵاتی ئافرەت و دەرکردنی بڕیاری پێچەاونەی شەرع و دەیان مەسەلەی تر بە فەتوای ئەو دوو زانایە هەموو شیرکە و لادانە لە ئیسلام، ئیتر چۆن ئەگونجێت بڵێن بەڵام ئەوانە بەسەر یەکەوە بکرێت کێشەی نییە و بۆ عەقیدە هیچ زیانێکی نییە؟!

ئینجا ئەوان مرۆڤ بوونە و هەڵەیان بەسەردا تێدەپەڕێت و فشاریان لەسەر بووە و زۆر مەسەلەی تری ئاشکرا و نهێنی هەیە لەوانەیە کاریگەری لەسەر تێگەیشتن و فەتوانیان هەبێت، چۆن ئەگەر لەمەسەلەیەکی وا گەورەدا هەڵە بکەن دەگونجیت ئێمەش شوینکەوتووی هەڵەکانیان بین، خۆ ئەگەر ئەو دوو زانا دوو لە هاوەڵانیش بوایەن و حاشا لە هاوەڵان فەتوای وا بدەن یان دوو لە تابیعی وکەڵە پیاوەکانی ئیسلامیش بوایەن دەبوو هەر زۆر بە ئاسانی قسەکەیان ڕەت بکەینەوە و بلێن ئەوانە بەشەرن و نەیانپێکاوە! نەك بچین لە ئاوی لێڵدا ڕاوە ماسی بکەین و بڵێین ئەوە زانای گەورەیە دەڵێت دەنگدان و پەرلەمان درووستە!

ئینجا زۆربەی ئەوانەی کە فەتوای ئەو دوو زانایە بۆ بەشداری کردن لە دەنگداندا دەهێننەوە، خۆیان گاڵتەیان بەو دوو زانایە دێت و بە زانای حەیز و نیفاس و بێ ئاگا لە واقیع ناویان دەبەن، بەڵام ئەم فتوایەیان چونکە بۆ گومڕایی خۆیان سوودی لێ دەبینن و دەیقۆزنەوە و کاری پێ دەکەن و

بەرگری لێ دەکەن! بچن بەرپەرچدانەوەکانی شێخ مقبل بن هادي الوادعي بۆ ابن باز و ئەوانەی تر بخويننەوە بۆ ئەوەی لە حەقیقەتی مەسەلەکە تێبگەن..ئینجا بۆیە ناوی ئەو دوو زانایەم هێنا چونکە لە هەموو ئەوانی تر مەشهورتر و زاناترن.

قسەی زانا هیچ کات بۆ خۆی نابێتە بەڵگە، بەڵکو دەبێت بەڵگەی بۆ بهێنینەوە بۆ ئەوەی وەریگرین ئەگەر بەڵگەی لەسەر نەبوو دەدرێتەوە بەسەر خاوەنەکەیدا کائنا من کان بێت.

25 - لە ڕاستیدا ڕازی بوون بە دیموکراسی وعەلمانیەت وبە حوکمی مرۆڤەکان ودانانی لە جێگەی بەرنامە و حوکمی شەریعەت و وبە ئاسایی تەماشاکردنی بەرنامە و یاسا و ڕێسا نەیارەکان لەگەڵ ئیسلامدا وشەرعاندنیان و زۆر کار وکارەسات کە لەگەڵ عەقیدەو بیروباوەڕدا وسوێند خواردن لە سەر جێبەجێکردنی بابەتی دژوار لەگەڵ تەوحید و شەریعەتدا کەمێکە لەو دەرهاوێشتانەی کە لەگەڵ دینی

ئیسلامدا ناگونجێت و تێکدەگیرێت وهەر هەمووی لە پرۆسەی دەنگداندا جێبەجێ دەبێت و دەنگدەر لە هەموو ئەو سەرپێچییانەی بیروباوەڕدا بەشدارێکی سەرەکی و کارایە.

بۆیە پێویستە موسوڵمان بەمەبەستی پاراستنی دین و ئیمانی لە سەروبەری ئەو پرۆسەیە بەری بێت و توخنی نەکەوێت و لە ماڵی خۆیدا دابنیشێت، ئەوانەش کە خۆڵی لەچاو دەکەن بەوەی پێی دەڵێن ئەوە شایەتییە و پێویستە موسوڵمان لە شایەتیدان دوا نەکەوێت وئەم ئایەتەی بۆ دهێننەوە:﴿وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ﴾ البقرة:283 .لە ڕاستیدا ئەوە پێی دەوترێت تدليس و تەڵەیەکی شەیتانە با وریای خۆیان بن و تێی نەکەون، چونکە ئەگەر بکەونە ئەو داوەوە ئەم فەرموودەیان لەسەر جێبەێ دەبێت: (خير الناس قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم ثم يجيء أقوام تسبق شهادة أحدهم يمينه ويمينه شهادته) أخرجه البخاري ومسلم. واتە پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم فەرموویەتی چاکترینی خەڵك ئەوانەن کە لەسەردەمی منن و ئەوانەی

بەدوای ئەواندا دێن وئەوانەش کە بەدوای ئەواندا دێن، بەلام لە دوای ئەوانەوە کەسانێك پەیدا دەبن شایەتیدانیان دەکەوێتە پێش سوێندحواردنیان و سوێند خواردنیان دەکەوێتە پێش شایەتیدانیان! بەڵکو لەبەر ئەوەی پەرلەمان جێگای شیرك دانانە بۆ پەروەردگار و سەرچاوەی حوکم نەکردن و ڕەتکردنەوەی شەریعەتی ئیسلامە شایەتییەکە دەبێتە شایەتی زور و درۆ، اللہ لە قورئاندا فەرموویەتی: (وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ) الفرقان:72. زور واتە جوان کردنەوەی شتێکی ناشیرین، چی بێت لە شیرك و حوکم نەکردن بە شەریعەت ناشیرینتر بێت، چونکە لە ڕاستیدا دەنگدان بەشداری کردنە لە لابردن و هەڵوەشاندنەوەی حوکمی ئیسلام و جگە لەمەش هەرکێ قسەیەکی تر بکات خۆی چاك دەزانێت کە ڕاست ناکات وخۆڵ لەچاوی خەڵکی دەکات.

26 - اللہ چۆن خالیق و بەدیهێنەر و پەروەردگارە، بەو شێوەیش حاکم و شەریعەت دانەرە، هیچ خالیق و

بەدیهێنەرێك نییە جگە لە ئەو، هیچ موشەڕریع و یاسادانەرێکی حەقیش نییە جگە لە ئەو: (أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) الأعراف:54. چۆن داوامان لێکراوە لە عیبادەتدا شەریك بۆ الله بڕیار نەدەین: (وَلا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا) الكهف:110. بە هەمان شێوە داوامان لێکراوە لە حوکم کردن وتەشریعیدا شەریکی بۆ بڕیار نەدەین: (وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا) الكهف:26. محمد الأمين الشنقيطي رحمه الله دەڵێت: "فالإشراك بالله في حكمه، كالإشراك به في عبادته" . أضواء البيان ٤/ ٤١٩. واتە شەریکدانان بۆ الله لە حوکم کردنیدا وەکو شەریکدانانە بۆی لە پەرستنیدا.

27 - ئەو کەسەی یاسا و شەریعەت دادەنێت خۆی بردووەتە ئاستی پەروەردگار و بە کاری ئەو هەڵدەستێت، ئەو کەسەش کە دەنگی بۆ دەدات و پێی ڕازییە بەشدارە لەو شیرکەدا. ڕاستە ئەو کارە شایەتیە بەڵام شایەتییەکی زورە و شایەتیدانە لەسەر شیرك و ڕازیبوونە پێی و لە ڕۆژی قیامەتدا عاقیبەتەکەی دەبیننەوە: (سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ)

الزخرف:19. شايەتييەكەيان دەنووسرێت و لەسەريشى پرسيارييان لێ دەكرێت.

28 - عَدِيّ بن حاتم رضي الله عنه پێش موسوڵمان بوونى چووە لاى پێغەبەر صلى الله عليه و سلم وخاچێكى لە ملدا بوو، پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم كە ئەوى بينى بەو شێوە وتى ئەو بتە فڕێبدە وئەم ئايەتەى بۆ خوێندنەوە: (اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّه) التوبة:31. عدي وتى بەڵام ئێمە ئەوانمان نەدەپەرست، پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم پێى فەرموو: ئايا ئەوان حەڵاڵيان حەرام نەدەكرد و حەراميان حەڵاڵ دەكرد و ئێوەش گوێڕايەڵيان بوون؟ وتى بەڵێ، پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم فەرمووى ئەوەيە عيبادەت كردنيان، ئەمەش بەڵگەيەكى ڕوون و ئاشكرايە لەسەر موشەڕڕيعەكانى ئەم سەردەمە جێبەجێ دەبێت.

29 - هەرچی حوکمێك کە الله تعالى لە قورئاندا داوێتی، یان پێغەمبەرەکەی صلى الله عليه و سلم لە سوننەتدا داوێتی، ئەوە حوکمێکی بڕاوەو کۆتاییە و موافەقەو ڕازیبوونی مرۆڤەکانی ناوێت، ئایەت و فەرمووده بخرێتە دەنگدانەوە ئەوە شیرکە با موافەقەشی لەسەر بکرێت، بەڵکو ئەگەر بڕیاری بەندەکان و مرۆڤە نوقسان و داماوەکان دەنگی لە بڕیاری الله و پێغەمبەرەکەی زیاتر هێنا قسەی مرۆڤەکان حوکمی پێ دەکرێت و ئایەت و فەرمووده وەلا دەخرێن و دەڵێن دەنگی نەهێنا و تەواو! دەشبێتە یاسایەکی بەرکار با سەد جار لەگەڵ شەریعەتدا ناکۆك و ناجۆر بێت.

30 - لە زۆربەی یاساکان و لە یاسای عێراقیشدا بنەمایەك هەیە پێویستە هەموو نوێنەرێکی گەل ڕێزی لی بگرێت و کاری پێ بکات و پێشێلی نەکات ئەویش ئەوەیە: (لا يجوز سن أي قانون يتعارض مع الديمقراطية) واتە قەدغەیە هیچ یاسایەکی ناکۆك لەگەڵ دیموکراسیدا دابنرێت، بەمەش ئەندامەکە کە بە خۆی دەڵێت ئیسلامی وابەستە و مولزەم

دەبێت پێچەاونەی بەشێكی زۆر لە دینەكەی كار بكات و توانای باس كردنی چجای بەرپاكردنی زۆرێكیشی لە دینەكەی لە بنچینەوە نابێت.

31 - بەشداری كردنی كەسێك كە خۆی بە موسوڵمان بزانێت لەو شوێنانە ڕازیبوونە بە یاسا و ڕێسا و ڕێنماییەكانی ئەو شوێنە و لە ڕاستیدا ناشتوانێت پێ بخاتە ناو تەلاری پەرلەمانەوە تاكو ئیمزا لەسەر زۆر شت نەكات كە لەگەڵ جەوهەری دین و ئیمان و عەقیدەكەیدا تێكدەگیرێت، ئیتر خۆی بەچی دەخەڵەتێنیت و خەڵكی داماو بەچی دەخەڵەتینێت ئەوەیان مەسەلەیەكی ترە.

32 - ئینجا جیاوازی نێوان دیموكراسی و شوری وەكو جیاوازی نێوان خۆڵ و زێڕە یان جیاوازی نێوان ئاسمان و ڕێسمان! دیموكراسی لە بنچینەدا بنەمایەكی فەلسەفی دژ بە تەوحیدی هەیە، ئەوەی بایەخ و قورسایی بێت بۆ شەریعەتی ئیسلام دابنانێت و سەرچاوەی حوكم و فەرمان تێیدا بۆ

گەلە، ئەسڵەن لە دیموكراسیدا شتێك نییە بەناوی دانان بە وەحی و بەرنامەی ئاسمانی لەلای اللە دابەزیبێت، بەڵكو موشەڕڕیع لەلایەن خەڵكەوە هەڵدەبژێردرێن و چی بەباش بزانن بۆ بەرێوەبردن ژیانی خەڵكی بەدەر لە كیتاب و سوننەت وعەقیدەو شەریعەتی ئیسلام ئەوە تەشریع دەكەن، ئەوەش هیچ جیاوازییەكی نییە لەگەڵ پەرستنی بت و پەرستراوەكانی تر و گوێڕایەڵی كردنیان. ئەوەش لە كاتێكدایە كە شوری لە ئیسلامدا بۆ چەسپاندنی حوكمی قورئان و سوننەت ە و هیچ بوارێكیان نییە تەشریعێكی ناكۆك لەگەڵ شەریعەتدا دابنێن.

بەكورتی:

*ئەسڵ و سەرچاوەی دیموكراسی حوكمی گەلە و سەرچاوەی شوری قورئان و سوننەتە.

*ئەندامانی پەرلەمان و بازنە دیموكراسییەكان باوەڕیان بەشەریعەتی ئیسلام نییە یان هەشیانبێت ناتوانن حیسابی بۆ بكەن و لە كاتی تەشریعداناندا ڕێزی لێ بگرن چونكە ئەوە

لەگەڵ بنەماکانی دیموکراسیدا تیدەگیرێت، بەلام ئەندامانی شوری لە ئیسلامدا دەبێت لەکەسانی زانا و دانا و خاوەن زانستی شەرعی پێکبێن.

*دیموکراسیخوازان هیچ سنورێکی حەڵاڵ و حەرام نییە سڵی لێ بکەنەوە، بۆی هەیە هەر تەشریعێك بکەن کە سەدا سەد لەگەڵ شەریعەتدا ناکۆك بێت، بەڵام ئەندامانی شورا لە ئیسلامدا بۆیان نییە بەهیچ شێوەیەك سنووری حەڵاڵ و حەرام ببەزێنن و دەبێت تەواو وابەستەی قورئان و سوننەت بن.

*شورا لە ئیسلامدا تەنها لە کاتی پێویستدا بۆ مەسەلەیەك کە پەیوەندی بە باسێکی گرنگی موسوڵمانانەوە هەبێت دادەنیشن و قسەی لەسەر دەکەن، بەلام پەرلەمان و ئەو شوێنانەی بە دیموکراسی کار دەکەن و بۆ هەموو گەورەو گچکەیەك هەر قسە دەکەن و تەشریع دادەنێن.

*شورا ئەركی ئەوەیە بیسەلمێنیت كە شەریعەتی ئیسلام تەنها بەرنامەی شیاوە بۆ بەڕیوەبردنی ژیان، بەڵام دیموكراسی زۆر جار هەوڵ بۆ پێچەوانەكەی دەدات.

*دیموكراسی واتە ئەوەی خەڵك بەباشی دەزانن ئەوە كاری پێ بكرێت و بكرێت بەیاسا. بەڵام شوری كاری ئەوەیە فەرمانەكانی الله و پێغەمبەرەكەی صلى الله علیه و سلم بچەسپێنێت و بیكات بە پەیڕەوی ژیانی خەڵكی.

33 - مەسەلەی دەنگدان و پەرلەمان بە هیچ شێوەیەك ناچێتە بابەتی خیلافی و بڵێیت ئەوە مەسەلەیەكی خیلافییە، چونكە ئەو كارە لە كرۆكی عەقیدەو تەوحیدی ربوبیة ی الله دادەنرێت، دەقەكانی قورئان و سوننەت كە لە دژی ئەو پرۆسە دەوستن و هەندێكیمان خستەڕوو ئەوەندە زۆرن بوارێك ناهێڵێتەوە بۆ ئەوەی كەسێك وا گومان ببات ڕێگەیەك هەیە بۆ شەرعاندنی.

34 - لە نووسینی ترمدا هەندێ پرسیارم لەسەر ئەم پرسە کردووە. لێرەشدا بە کورتی هەندێکی دووبارە دەکەمەوە و وەڵامەکەشی بەبێ شیکردنەوە دەخەمەڕوو :

أ - ئایا ئیسلامییەکان لە هیچ وڵاتێکدا لەڕێگەی پەرلەمانەوە توانیویانە خزمەت بە دینەکەیان بکەن و هەرگیز زۆرینەبوونە، وەڵامیش ئەوەیە بەڵێ زۆرینە بوونە و نەشیانتوانیوە هیچ سودێك بەدینەکەیان بگەیەنن و جەزائیر و میسر یش بەڵگەیەکی بەرجەستەن.

ب - ئایا عەلمانیەکان بەبەشداری کردنی ئیسلامییەکان خۆشحاڵن یان بێزارن، وەڵامەکەش بەکورتی ئەوەیە ئەوان هەر زۆر بەو کارەیان خۆشحاڵن لەبەر ئەوەی جۆرێکە لەشەرعیەتدان بە پرۆسەکە و هاندانە بۆ خەڵکانێکی زۆر بەشداری بکەن و هاوکات ئەوانیش سنوورەکانی دینکەیان دەبەزێنن و ئیسلامیش لەبەر چاوی خەڵکی دەشێوێنن و ناشیرین دەکەن، لەوانەش گرنگتر ئیسلامییەکان خاوەن هیچ

کاریگەرییەکی سەربازی یان سیاسی و هیچ حیسابێکیان بۆ نەکرێت لەلای عەلمانییەکان، بیانەویت بە ڕۆژێك لەناویان دەبەن، بەڵام لەبەر ئەوەی وجودیان سوودی لە زیانی گەلێك زیاترە بۆیان ئەیانهێڵنەوەو یارمەتیشیان دەدەن بۆ مانەوە.

ج - ئایا ئەو ئیسلامییانەی کە بەشداری لە پەرلەمان دەکەن بەشداری کردنەکەیان لەسەر بنەمای زانستی و وردبوونەوەو وریابوونە لە نەبەزاندنی سنوورەکانی دین و ئیمان واتەخەڵکانی زانا و شارەزایان تێدایە؟ وەڵامیش زۆر بە کورتی نەخێر چونکە زۆربەی ئەوانە هەر نازانن عەقیدە مەعنا و پێناسەکەی چییە هەندێکیان لەگەڵ گەیشتنیان بەپەرلەمان هەوڵی سەفەر کردنی دەرەوەو وەرگرتنی ناسنامەی ئەرووپا و بەدەستهێنانی شوققە و سەیارە و ژنهێنان و سولفە وەرگرتن و بگرە فەزیحەی زۆر ناشیریشیان لێ دەردەکەویت، ئەوەشیان وانەبن کە فیعلەن هەیانە بەو شیوە نین، بەڵام بەداخەوە ئەوانەیان یان گێل و نەزانن و وەکو ڕۆبۆتێکن لەوێ، یان خاوەن بەرژەوەندی و بەکارهێنراون وچییان لێ

داوا بکرێت ئەوە دەکەن، ئەگینا کەسێك ئەلف و یێ عەقیدە بزانێت ناچێتە ئەو شوێنە!

د - ئایا ئەم شێوە لە کارکردن و خزمەت کردنی ئیسلام لە مێژووی ئیسلامدا هاوشێوەی هەیە هیچ بەڵگەیەکی شەرعی لەسەر هەیە یان سەرکێشییەکە و لە پێناو بەرژەوەندی مادی و سیاسی و ناشیرینکردنی ئیسلامدا ئەنجام ئەدرێت؟ بێگومان وەڵامەکەش بریتییە لە ئەم چەند وشەی کۆتاییە کە خستمەڕوو و کارەکەیان تەواو پێچەوانەی دینەکەیانە.

هـ - ئایا کەسی ئاسایی و هاوڵاتی بێ لایەن ودوور لە سیاسەت وهەر کەسێك لەهەر حیزب و پێگەیەکدا بێت و بیەوێت دینی سەلامەت بێت لە هەڵبژاردندا چی بکات باشە، بێگومان دەبێت چەند ئەگەر شێرێکی برسی ببینێت دەبێت لێی هەڵبێت دەبێت بەو شێوە لەو پرۆسەیە هەڵبێت و توخنی نەکەویت ئەگینا دینی سەلامەت نابێت، خۆ ئەوە بۆ

دونیایش بووەتە مەسەلەیەکی بەڵگە نەویست و وەکو ڕۆژی ڕوناك دیارە کە هیچ سوود و بەروبوومێکی بۆکەس نییە.

35 - با ئەو بەناو زانا و بانگخواز و نووسەر و مامۆستای ئایینیانەی باوەڕیان بەم پرۆسە هەیە لە الله بترسن و بزانن ئەو هاندانەی ئەوان بۆ خەڵکی بەمەبەستی بەشداریکردن لەو پرۆسەیە کارێکە پێچەوانەی عەقیدەیە و کارەکەیان هاندانی خەڵکییە بۆ ڕۆیشتن بۆ پێچەوانەی ڕەزامەندی الله و بەرپرسیارێتی هەڵە و لادانی ئەوان هەڵدەگرن بێ ئەوەی لە تاوان و لادانی ئەنجامدەرانیش کەم ببێتەوە! فەتوای لەو شێوە وەکو ئیمزا کردنە بەناوی پەروەرگارەوە، پەروەردگاریش هیچ کات فەرمان بە شیرك و بە مونکەر ووفەحشا ناکات ناکات: (قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِۖ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) الأعراف:28.

36- تەنها بە فیترەتی پاك موسوڵمان دەزانێت ئەو شوێنە بۆ موسوڵمان شیاو نییە بڕواتە ناوی، چونکە لەوێ دەبێت

لەگەڵ مولحید و نەسرانی و یەهودی و هەموو جۆرە خاوەن دین و ڕەوشتێکی جیاوازدا دابنیشێت و ڕێزیش لە بیروڕای هەموویان بگرێت، ئایا ئەمە لەگەڵ عەقیدەی قورئان و سوننەتدا دێتەوە؟

لەوێ دەبێت سوێند بخورێت لەسەر جێبەجێکردنی دەستورێك کە دەیان و سەدان یاسا و ڕێنمایی و حوکمی پێچەاونەی شەرع و عەقیدەی ئیسلامی تێدایە، ئایا سوێند خواردنی لەو شێوە لە کوێی دین و ئیماندا جێگای دەبێتەوە؟

تۆ لەسەر بنەمای ویست و مەشیئەتی گەل دەچیتە ئەوێ و لەوێیش دەبێت هەمیشە لە جیاتی حوکم و شەریعەتی اللہ وابەستە بیت بە حوکم و شەریعەتی گەلەوە ئەگەر هەرچی بریارێك بدات، ئایا دەکرێت بچیتە ناو ئەو زەلکاوەو دوایی بەدەست بەرزنەکردنەوەیەك لەو هەموو قوڕو لیتەی شیرکە لە قیامەتدا بۆی دەربچیت ورزگارت ببێت...(مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ) القلم:36.

37 - کاتێك کە یاسا یان بەشێك لە یاسا لەگەڵ شەریعەتدا دژوار بێت چۆن دەبێت موسوڵمان ئامانجی سەرەوەری یاسا بێت و کار بۆ ئەو ئامانجە بکات؟ کاتێك گەل یان بەشێك لەگەل لە بنچینەوە بە ئیسلام و شەریعەتەکەی ڕازی نەبێت چۆن ئەبێت موسوڵمان کار بۆ سەروەری گەل و بەدیهێنانی ئامانجەکانی بکات؟

کاتێك ئازادییەکان فراوان دەبن تاکو دەگاتە شەرعیەتدان بە هاوڕەگەزبازی و گۆڕینی سزاکان و لابردنی زۆر لە حوکمەکانی ئیسلام و زۆرێك لە ئەوەی کە اللە پێی ڕازی نابێت، چۆن دەبێت موسوڵمان باس لە ئازادی بیروڕا و بەرگریکردن بکات لە بۆچوونی جیاواز؟

38 - لێردا پرسیارێك باو دێتە ئارا، باشە ئەگەر دەنگ نەدەم چی بکەم و بەدیل چییە؟

پرسیارێکی سادەو ساکارەو پرسیاری موسوڵمانێك نییە لە عەقیدەو لە دینەکەی باش تێگەیشتبێت، بەڵکو پرسیاری

کەسێکە کە دوای حەشامات وقەرەباڵغی کەوتبێت و خۆیشی نەزانێت بەرەو کوی دەچێت! چونکە ئەو پرسیارکەرە مەبەستی ئەوەیە بڵێت هەر ئەبێت لە شتێدا بەشدار بێت و مەسەلەی دابڕان و دوورکەوتنەوەی لە بیری خۆی دوور خستووەتەوە، لە کاتێدا ئەرکی ئەوەیە لە نێوان دوو لادان و دوو گومراییدا هەردوکیان ڕەتبکاتەوە، لە نێوان دوور جۆر شیرك و بیدعەی گەورەو گەورەتردا دەبێت هەردوکیان ڕەتبکاتەوە نەك بە ئەهوەنەکەیان ڕازی بێت.

بەدیل ئەوەیە لە هەمووی بەری بیت و خەریکی دینداری خۆت بیت و سەرکێشی بەدینەکەتەوە نەکەیت و لە هەموو کۆمەڵ و حیزب وگروپێك دوور بکەویتەوە، دەنگدان و پرۆسەی هەڵبژاردن ژیلەمۆیەکە بۆ دونیا و دۆزەخێکە بۆ قیامەت یەعنی چی بەدیل چییە بۆ دەنگدان؟ بەدیل حاشا کردن و دوورکەوتنەوەیە و توخن نەکەوتنی هیچ پرۆسەیەکی تریشە کە لەگەڵ دینەکەتدا نەگونجێت و نامۆ بێت، هەرهەمووی بایکۆت بکە و ئەگەر قەپت بەرەگی درەختێکدا

کردووە بۆ ئەوەی تووشی فیتنە نەکرێیت لە دینەکەتدا وا بکە، نەك بڕیارت دابێت هەر دەبێت لە جۆرێك لە جۆرەکانی فیتنەی ئەم سەردەمە بەشدار بیت. شوێنکەوتووی باوکی پێغەمبەران بە علیه السلام و شوێنپێی ئەو هەڵگرە و بڵێ: (وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَأَدْعُواْ رَبِّى عَسَىٰٓ أَلَّآ أَكُونَ بِدُعَآءِ رَبِّى شَقِيًّا) مريم:48.

باشترین بەدیلیش ئەوەیە کە إبراهیم علیه السلام ئەنجامیدا و الله عزوجل داوامان لێ ئەکات ئەو بکەین بە پێشەنگ و پێشەواو ڕابەری خۆمان و حاشا لە هەموو شتێك بکەین کە لەگەڵ پەروەردگار و شەرعەکەیدا شیرکی پێ دەکرێت: (قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّه) الممتحنة:4.

39 - ئەمڕۆ کە شەریعەتی ئیسلام تعطیل کراوە و کاری پێناکرێت معنای ئەوە نییە موسوڵمان خۆی بخاتە نیو

زەلکاوی جاهیلییەت و بە درووشمی بریقەدار بخەڵەتێت و عەقیدەو بیروباوەری خۆی لەکەدار بکات، تۆ وەکو موسوڵمان داوات لێ کراوە لە هەر ناکۆکی و نیزاع و دووبەرەکییەکدا بۆ چارەسەرەکەی بگەڕێیتەوە بۆ قورئان و سونەت، نەك بۆ هیچ سەرچاوەیەکی تر: (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا) النساء:60. موسوڵمان لە هیچ کاروبارێکی دونیا و وارۆژیدا ڕێگەی پێنەدراوە بگەڕێتەوە بۆ سەرچاوەیەك پێچەاونەی کیتاب و سوننەت بێت: (فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) النساء:59.

40 - ئەی موسوڵمانی بەرێز من لەبەر ڕەزامەندی پەروەردگار و لەبەر قەبر و قیامەتی خۆم ئامۆژگاریت دکەم و یەقینت هەبێت ئەم قسانەی من هەمووی دەبێت بەبەڵگە

بەسەرتەوەو پێچەوانەکەی بکەیت تووشی لێپرسینەوەی لای الله دەبیت:

یەقینت هەبێت و بۆ ساتێکیش گومانت نەبێت: دەنگدان کارێکی ناشەرعییە و لەگەڵ عەقیدەو بنەما جێگیرەکانی بیروباوەڕدا تێکدەگیرێت، بەشداریکردنت لەو پرۆسەیەدا لەکەدارکردنە بۆ دینەکەت، بۆ دونیاشت نەك هیچ سوودی نییە بەڵکو زیانێکی گەورەیە بۆ ئەویش، لێی بەری بە و لێی دووربکەرەوە و خۆت بە هیچ بیانوویەك، یان گومانی هیچ گومڕایەك مەخەڵەتێنە، بەو شێوە پاداشتی گەورەت دەبێت وسەرفراز دەبیت، ئەگەرنا ڕەنج بەخەسار وزەلیلی دونیا و دوارۆژ دەبێت: اللهم هل بلغت، اللهم فاشهد.

تێبینی: بۆ نووسینی ئەم بابەتە سوودم لە قسەی زانایان و سەرچاوەی پەیوەندیدار بینیوە.